

ประสิทธิผลการฟื้นฟูสภาพผู้ป่วยยาเสพติดในศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมกับการมีส่วนร่วมของครอบครัว
ในศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน

The Effectiveness of Rehabilitation of Drug Patients in Social Rehabilitation
Centers with Family Participation in The Social Rehabilitation Center, Wiang
Nong Long District, Lamphun Province

โรม ชนะเดช

Rome Chanadech

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูน

Lamphun Provincial Public Health Office

Corresponding Author E-mail: Rome_2506@gmail.com

Received 16/09/2023 | Revised 06/10/2023 | Accepted 06/10/2023

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมินผล (Evaluation Research) เพื่อประเมินประสิทธิผลการฟื้นฟูสภาพผู้ป่วยยาเสพติดในศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมกับการมีส่วนร่วมของครอบครัว ในศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 120 ราย จำแนกเป็นผู้ป่วยยาเสพติด ที่เข้ารับการฟื้นฟูสภาพกับศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน จำนวน 60 ราย และสมาชิกในครอบครัว/ญาติ จำนวน 60 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถามสำหรับผู้ป่วยยาเสพติด และแบบสอบถามสำหรับครอบครัว/ญาติ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

หลังจากได้วิเคราะห์ข้อมูลแล้วทำให้เห็นว่ากิจกรรมฟื้นฟูสภาพของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมช่วยเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้ป่วยยาเสพติดกับครอบครัวและชุมชนได้ในระดับค่อนข้างดี (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63) ด้านการมีส่วนร่วมของครอบครัว พบว่าในภาพรวม ครอบครัว/ญาติของผู้ป่วยยาเสพติดมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76) ด้านความพึงพอใจต่อกิจกรรมการฟื้นฟูสภาพของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม พบว่า ทั้งผู้ป่วยยาเสพติด และครอบครัว/ญาติมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 และ 3.76) สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนนั้น ช่วยเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีให้แก่ผู้ป่วยยาเสพติดกับครอบครัวและชุมชน ครอบครัวมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากกิจกรรม โดยผู้ป่วยเกิดความตระหนักและเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหา

คำสำคัญ: ผู้ป่วยยาเสพติด; ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม; การมีส่วนร่วมของครอบครัว

Abstract

This research is evaluation to assess the effectiveness of rehabilitation of drug patients in social rehabilitation centers with family participation in the social rehabilitation center, Wiang Nong Long District, Lamphun Province. The sample group there were a total of 120 cases classified as drug patients received rehabilitation at the social rehabilitation center Wiang Nong Long District, Lamphun Province, 60 cases and 60 family members/relatives. Research tools include questionnaires for drug patients and questionnaires for families/relatives. Data analysis uses descriptive statistics, including frequency, percentages, maximums, minimums, means, and standard deviations. The results of the study are summarized as follows:

After analyzing the data, it was shown that the rehabilitation activities of the social rehabilitation center helped to strengthen the relationship between drug patients and their families and communities to a relatively good extent. ($\bar{X}=3.63$) family participation in the rehabilitation of drug patients in social rehabilitation centers Overall, the family/relatives of drug patients were found to have a high level of involvement. ($\bar{X}=3.76$) Satisfaction with rehabilitation activities of social rehabilitation centers Both drug patients and their families/relatives were found to be very satisfied. ($\bar{X}=3.65$ and 3.76) In conclusion, family and community participation helps strengthen drug patients' relationships with their families and communities. Families participate and benefit from the activities, with patients becoming aware and learning to solve problems.

Keywords: Drug Patients; Social Rehabilitation Centers; Family Participation

บทนำ

ในปัจจุบันสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในประเทศไทยที่ยังคงเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของประชาชนและสังคม โดยข้อมูลผลการดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของสำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สามารถดำเนินการจับกุมผู้ค้ายาเสพติด จำนวน 266,726 ราย จำนวนคดี 258,629 คดี และปริมาณของกลางยาเสพติดที่เป็นตัวยาหลัก ได้แก่ ยาบ้า จำนวน 504 ล้านเม็ด ไอซ์ 12,561 กิโลกรัม และคีตาเม็น 1,206 กิโลกรัม เป็นต้น แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้เข้มงวดและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2565: 4)

จากปัญหายาเสพติดที่มีความรุนแรงดังกล่าวทำให้รัฐบาลได้กำหนดให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นนโยบายเร่งด่วน และได้กำหนดให้การแก้ไขและป้องกันปัญหายาเสพติดเป็น “วาระแห่งชาติ” โดยยึดหลักนิติธรรมในการปราบปรามลงโทษผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้มีอิทธิพลและผู้ประพฤติดีมิชอบ โดยบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดยึดหลักผู้เสพคือผู้ป่วยที่ต้องได้รับการบำบัดรักษาให้กลับมาเป็นคนดีของสังคม (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2558: 1) จากนโยบายข้างต้น จึงมีการดำเนินการเชิงรุกอย่างเร่งด่วนทั้งในระดับประเทศ

ภูมิภาค และท้องถิ่น ทั้งนี้ในระดับพื้นที่โดยกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยได้มีคำสั่งให้ทุกอำเภอ ดำเนินการสำรวจและรวบรวมรายชื่อ ผู้เสพยาเสพติด และผู้ค้ายาเสพติดในพื้นที่ตำบล/หมู่บ้าน โดยผู้เสพ/ ผู้ป่วยยาเสพติด เป็นบุคคลที่จะต้องได้รับความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน โดยยึดหลัก “ผู้เสพ คือ ผู้ป่วย” ที่ ต้องได้รับการบำบัดรักษา และป้องกันไม่ไห้กลุ่มเสี่ยงเข้าไปเป็นเหยื่อของยาเสพติด โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนและในสังคมให้ร่วมดำเนินการในลักษณะบูรณาการ ควบคู่กับมาตรการทางกฎหมาย พร้อมกันนี้ กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการปกครองในฐานะหน่วยงานที่มีภารกิจในการ รักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายในประเทศ ประกอบกับบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา 118 ได้กำหนดให้กระทรวงมหาดไทยจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ป่วยยาเสพติดหรือผู้ผ่านการบำบัดรักษา เพื่อฟื้นฟูสภาพทางสังคมแก่ผู้ป่วยยาเสพติดหรือผู้ ผ่านการบำบัดรักษา เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การศึกษา การติดตามดูแลปัญหาด้านสุขภาพ และการให้ การสงเคราะห์อื่น ๆ (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2563: 2-3; สำนักงานเลขาธิการ คณะกรรมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด กระทรวงสาธารณสุข, 2565: 1)

อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน ถือเป็นพื้นที่หนึ่งที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดมาโดยตลอด โดยเฉพาะยาบ้า ที่มีการแพร่ระบาดในกลุ่มประชาชนทุกช่วงอายุ ซึ่งที่ผ่านมาในระดับพื้นที่ไม่มีการ ดำเนินงานในการฟื้นฟู ดูแล ช่วยเหลือผู้ป่วยยาเสพติดที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ อำเภอเวียง หนองล่อง เป็นพื้นที่นอกเขตเมือง ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และรับจ้างทั่วไป ซึ่งผู้ เสพยาเสพติดส่วนใหญ่ เสพยาเพื่อทำงานให้ได้มากขึ้น หรือเป็นกลุ่มใช้แรงงาน ด้วยบริบทของปัญหา ข้างต้น จึงมีการจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน เพื่อเป็นส่วน ปฏิบัติการให้การสนับสนุนช่วยเหลือและสงเคราะห์แก่ผู้ติดยาเสพติดหรือผู้ผ่านการบำบัดรักษา โดย มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน นำผู้ป่วยยาเสพติดที่ผ่านการคัดกรองและสมัครใจเข้ารับการ อบรมเป็นระยะเวลา 15 วัน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางร่างกาย และจิตใจ ให้สามารถเลิกใช้ยาเสพติด เสริมสร้างทักษะชีวิต ทักษะทางสังคม การแนะแนวการศึกษา/อาชีพ ทักษะ การประกอบอาชีพ โดยมี อาชีพหลากหลาย เพื่อให้ผู้ป่วยยาเสพติดเรียนรู้ตามความสมัครใจ รวมถึงมีการบูรณาการความร่วมมือใน ระดับพื้นที่ในการให้การสงเคราะห์อื่น ๆ เพื่อให้ผู้ผ่านการฟื้นฟูจากศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมสามารถ กลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติสุข ทั้งนี้ทุกกระบวนการดำเนินงานมุ่งเน้นให้ครอบครัวและชุมชนเข้ามามีส่วน ร่วมในการฟื้นฟูผู้ป่วยยาเสพติด อันถือเป็นแนวทางสำคัญในการฟื้นฟูสภาพทางสังคมอย่างยั่งยืน

จากการดำเนินงานข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นบุคลากรด้านสาธารณสุข จึงเล็งเห็นความสำคัญของ การวิจัยเชิงประเมินผล (Evaluation Research) เพื่อประเมินประสิทธิผลการฟื้นฟูสภาพผู้ป่วยยาเสพติด ในศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมกับการมีส่วนร่วมของครอบครัว ในศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมอำเภอเวียงหนอง ล่อง จังหวัดลำพูน เนื่องจากในระยะแรกของการดำเนินงานนั้น ยังไม่มีการติดตาม ประเมินผลของการการ จัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพ การดูแล ฟื้นฟูสภาพทางสังคมให้แก่ผู้ป่วยยาเสพติด รวมถึงเสริมสร้างบทบาทครอบครัว และชุมชน ในการ ดูแล และฟื้นฟูผู้ป่วยยาเสพติดที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบททางสังคม และเกิดความยั่งยืนในการฟื้นฟู ผู้ป่วยยาเสพติดในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินประสิทธิผลการฟื้นฟูสภาพผู้ป่วยยาเสพติดในศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมกับการมีส่วนร่วมของครอบครัว ในศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน

การทบทวนวรรณกรรม เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้ได้ศึกษาทบทวนแนวคิดการบำบัดและฟื้นฟูผู้ป่วยยาเสพติดของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2564: 10-12) โดยกล่าวว่าการฟื้นฟูสภาพผู้ป่วยยาเสพติด หมายถึงกระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและพัฒนาสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ทั้งทางกาย ทางใจ และสังคม ดังนี้ 1) การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านร่างกาย (Physical Rehabilitation) เป็นการรักษาอาการผู้ป่วยอันเกิดจากเสพยาเสพติด การปรับสภาพร่างกายที่ทรุดโทรมจากการใช้ยาเสพติดและการรักษาโรคแทรกซ้อน เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้โดยปราศจากยาเสพติด 2) การฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านจิตใจ (Mental Rehabilitation) เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่สุดของการฟื้นฟูสมรรถภาพ มีขอบเขตถึงวิธีการทุกชนิดที่สามารถปรับสภาพจิตใจ บุคลิกภาพและพฤติกรรมของผู้ติดยาเสพติดให้ดีขึ้น หลังจากທີ່จิตใจนั้นตกเป็นทาสของยาเสพติด หากสภาพจิตใจมีความพร้อม การบำบัดฟื้นฟูจะประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี 3) การฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านอาชีพ (Occupational Rehabilitation) เป็นการเพิ่มสมรรถภาพด้านอาชีพ วิชาชีพของผู้ติดยาเสพติดให้สามารถกลับไปอยู่ในสังคมได้อย่างปกติ และมีวิชาชีพติดตัว สามารถหารายได้เลี้ยงตนเองได้ จะได้ไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีก และ 4) การฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านสังคม (Social Rehabilitation) เป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เสพยาเสพติดสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นปกติ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนในสังคม มีอาชีพ รายได้ เป็นที่ยอมรับในสังคม สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี รู้ขนบธรรมเนียม ระเบียบ กฎหมายของสังคม ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น

องค์ประกอบของการบำบัดฟื้นฟูผู้ป่วยยาเสพติด สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2564: 14) ได้มุ่งเน้นหลักการสำคัญของระบบการบำบัดและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดภายใต้หลักการที่ว่า “ผู้เสพยา คือ ผู้ป่วย” ที่ต้องได้รับการบำบัดรักษา และป้องกันไม่ไห้กลุ่มเสี่ยงเข้าไปเป็นเหยื่อของยาเสพติด โดยใช้ FAST model ซึ่งเป็นรูปแบบการบำบัดฟื้นฟูผู้ป่วยยาเสพติดที่ มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) F: ครอบครัว (Family) ครอบครัวจะเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มทำการบำบัดฟื้นฟู และรับผิดชอบดูแลควบคุมไปกับการอยู่ในครอบครัว สังคม ชุมชนตามสภาพที่เป็นอยู่จริง 2) A: กิจกรรมทางเลือกในการบำบัด (Alternative treatment activities) ใช้กิจกรรม ทางเลือกในการบำบัดฟื้นฟูที่เหมาะสมกับผู้เข้าบำบัดตามสภาพความเป็นจริง 3) S: การช่วยตนเอง (Self-help) ใช้กระบวนการให้ผู้เข้าบำบัดมีการเรียนรู้และบำบัดรักษารักษาทางกาย จิตใจและสังคม สามารถมีพลังใจอย่างเข้มแข็ง โดยปรับสภาพทั้งพฤติกรรม เจตคติ ความรู้สึก และการสร้างสัมพันธภาพ จนสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และไม่หวั่นไหวต่อสภาพแวดล้อมที่มียาเสพติด และ 4) T: ชุมชนบำบัด (Therapeutic community) มีแนวทางเพื่อพัฒนาการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าทางสังคม โดยใช้กระบวนการชุมชนบำบัดที่สำคัญ ได้แก่ การช่วยเหลือตัวเอง การใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม รวมถึงการเรียนรู้ถึงคุณธรรมและจริยธรรมที่ควรมีในสังคม

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีการศึกษาเกี่ยวกับการฟื้นฟูสภาพผู้ป่วยยาเสพติดที่มุ่งเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน อาทิเช่น ชวันรัตน์ เสถียรกิตติธนา (2558: ค) ศึกษาเรื่อง ผลของโปรแกรมการฝึกทักษะชีวิตแบบบูรณาการโดยครอบครัวมีส่วนร่วมต่อพลังต้านการเสพยา

ยาบ้าของผู้เสพยาบ้าที่ได้รับการบำบัดในระยะฟื้นฟูสภาพ สุมาลี มาดา และจุฑาภา ธนากรพงศ์ (2559: ง) ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดกับการมีส่วนร่วมของครอบครัว นฤมล มีนา (2560: ค) ศึกษาเรื่อง ผลของการใช้โปรแกรมส่งเสริมทักษะชีวิตและการมีส่วนร่วมของครอบครัวต่อการพัฒนาทักษะชีวิตและความตั้งใจในการเลิกยาเสพติดในเด็กและเยาวชนที่ได้รับการติดตามโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ชฎากาญจน์ ชาลีรัตน์ และยอดชาย สุวรรณวงษ์ (2565: 49) ได้พัฒนารูปแบบการบำบัดรักษาฟื้นฟูด้วยแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ และพลังภาคีเครือข่ายสำหรับผู้เสพยาเสพติดระบบสมัครใจในจังหวัดสระบุรี เป็นต้น ซึ่งงานวิจัยส่วนใหญ่ค้นพบว่า การมีส่วนร่วมของครอบครัว และบทบาทของชุมชน ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เสพยาหรือผู้ติดยาเสพติด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมินผล (Evaluation Research) เพื่อประเมินประสิทธิภาพฟื้นฟูสภาพผู้ป่วยยาเสพติดในศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมกับการมีส่วนร่วมของครอบครัว ในศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน ในด้าน 1) การเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวของผู้ป่วยยาเสพติด 2) การมีส่วนร่วมของครอบครัวต่อการฟื้นฟูสภาพผู้ป่วยยาเสพติดในศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม 3) ความพึงพอใจของผู้ป่วยยาเสพติดต่อกิจกรรมการฟื้นฟูสภาพทางสังคม และ 4) ความพึงพอใจของครอบครัว/ญาติต่อกิจกรรมการฟื้นฟูสภาพทางสังคม ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงกันยายน 2566 กลุ่มตัวอย่างได้ดำเนินการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กับผู้ป่วยยาเสพติด ที่เข้ารับการฟื้นฟูสภาพกับศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน จำนวน 60 คน และมีครอบครัวหรือญาติดูแล จำนวน 60 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 120 คน โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion Criteria) ได้แก่ 1) เข้ารับการฟื้นฟูสภาพกับศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน 2) สมาชิกครอบครัวยินดีและสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ครบทุก 15 วัน และ 3) อ่านเขียนและสื่อสารภาษาไทย เกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria) ได้แก่ 1) มีโรคทางกายที่จะเป็นอุปสรรคต่อการเข้าร่วมกิจกรรม 2) ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ครบ 15 วัน และ 3) แสดงความจำนงขอยุติการเข้าร่วมโปรแกรม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามสำหรับผู้ป่วยยาเสพติด ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป แบบประเมินการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน แบบประเมินความพึงพอใจต่อการอบรมและทำกิจกรรมการฟื้นฟูสภาพทางสังคม และแบบสอบถามสำหรับครอบครัว/ญาติ ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป การมีส่วนร่วมของครอบครัวต่อการฟื้นฟูสภาพผู้ป่วยยาเสพติด และแบบประเมินความพึงพอใจต่อการอบรมและทำกิจกรรมการฟื้นฟูสภาพทางสังคม ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหากับผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และได้ดำเนินการทดสอบความน่าเชื่อถือด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1970: 161) โดยแบบสอบถามสำหรับผู้ป่วยยาเสพติดได้ค่าความเชื่อมั่นในภาพรวมเท่ากับ 0.81 และแบบสอบถามสำหรับครอบครัว/ญาติ ได้ค่าความเชื่อมั่นในภาพรวมเท่ากับ 0.86

การวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูน เลขที่การรับรอง REC 2566-22 รับรองวันที่ 23 พฤษภาคม 2566

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยยาเสพติดและครอบครัว/ญาติ

การฟื้นฟูสภาพผู้ป่วยยาเสพติดในศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมกับการมีส่วนร่วมของครอบครัว ในศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูนในครั้งนี้ได้ดำเนินการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยยาเสพติดและครอบครัว/ญาติ โดยกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยยาเสพติดทั้งหมดเป็นเพศชาย ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี (ค่าเฉลี่ย±ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ที่ 37.06 ± 10.43) มีสถานภาพสมรส/อยู่ด้วยกัน ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา และมีรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท

ด้านข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างครอบครัว/ญาติของผู้ป่วยยาเสพติด พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุมากกว่า 60 ปี (ค่าเฉลี่ย±ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ที่ 61.61 ± 11.23) มีสถานภาพสมรส/อยู่ด้วยกัน ประกอบอาชีพเกษตรกร รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว อยู่ที่ระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท และมีสัมพันธภาพกับผู้ป่วยยาเสพติดโดยเป็นพ่อแม่

2. ผลการประเมินด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน

จากได้เข้าร่วมกิจกรรมฟื้นฟูสภาพของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูนของผู้ป่วยยาเสพติด พบว่าในภาพรวมช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ป่วยยาเสพติดกับครอบครัวและชุมชนได้ในระดับค่อนข้างดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า สัมพันธภาพระหว่างผู้ป่วยกับครอบครัวอยู่ในระดับแรก รองลงมาคือสัมพันธภาพกับชุมชน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 และ 3.57) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน

การเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน	Mean	SD	แปลผล
1) สัมพันธภาพกับครอบครัว	3.69	0.27	ค่อนข้างดี
2) สัมพันธภาพกับชุมชน	3.57	0.34	ค่อนข้างดี
ภาพรวม	3.63	0.25	ค่อนข้างดี

3. ผลการประเมินด้านการมีส่วนร่วมของครอบครัวต่อการฟื้นฟูสภาพผู้ป่วยยาเสพติดในศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน

การมีส่วนร่วมของครอบครัวต่อการฟื้นฟูสภาพผู้ป่วยยาเสพติดในศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน พบว่าในภาพรวม ครอบครัว/ญาติของผู้ป่วยยาเสพติดมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า ครอบครัว/ญาติของผู้ป่วยจะมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรม โดยพบว่าเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น ผู้ป่วยสามารถแก้ไขปัญหได้ด้วยตนเอง รองลงมาคือ ผู้ป่วยมีการรับฟังข้อคิดเห็นจากคนในครอบครัว ผู้ป่วยมีความตั้งใจที่จะเลิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ครอบครัวตระหนักรู้ในตนเองว่า ผู้ป่วยมีการปรับตัวเข้ากับสมาชิกในครอบครัวได้ดีมากขึ้น เป็นต้น ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การมีส่วนร่วมของครอบครัวต่อการฟื้นฟูสภาพผู้ป่วยยาเสพติด

การมีส่วนร่วมของครอบครัวต่อการฟื้นฟูสภาพผู้ป่วยยาเสพติด	Mean	SD	แปลผล
1. ท่านให้ความร่วมมือกับศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมในการให้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับผู้ป่วย	3.71	0.49	มาก
2. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมได้จัดขึ้น	3.81	0.43	มาก
3. ท่านได้แสดงความคิดเห็น หรือความต้องการในการให้ความช่วยเหลือ ฟื้นฟูสภาพผู้ป่วย	3.63	0.51	มาก
4. ท่านกระตุ้นให้ผู้ป่วยออกกำลัง หรือทำกิจกรรมสันทนาการในการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์	3.66	0.50	มาก
5. ท่านชักชวนให้ผู้ป่วยได้ร่วมทำกิจกรรมของชุมชน เช่น เข้าวัด งานบุญ หรืองานอื่นๆ ในชุมชน	3.83	0.55	มาก
6. ท่านคอยสังเกตพฤติกรรมต่างๆ เมื่อพบว่า ผู้ป่วยมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงที่ต้องสงสัยเกี่ยวกับยาเสพติด ท่านจะพาผู้ป่วยมาพบเจ้าหน้าที่ผู้ให้การบำบัดฟื้นฟู	3.81	0.59	มาก
7. ท่านตระหนักรู้ในตนเองว่า ผู้ป่วยมีการปรับตัวเข้ากับสมาชิกในครอบครัวได้ดีมากขึ้น	3.85	0.70	มาก
8. ผู้ป่วยมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัวและร่วมกิจกรรมของครอบครัวได้เป็นอย่างดี	3.66	0.50	มาก
9. ผู้ป่วยพูดคุยและขอคำปรึกษาปัญหาต่าง ๆ กับครอบครัว	3.56	0.59	มาก
10. ผู้ป่วยมีความคิดทบทวนการใช้ชีวิตที่ดีขึ้น	3.70	0.59	มาก
11. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น ผู้ป่วยสามารถแก้ไขปัญหได้ด้วยตนเอง	3.93	0.68	มาก
12. ผู้ป่วยมีการรับฟังข้อคิดเห็นจากคนในครอบครัว	3.88	0.69	มาก
13. ผู้ป่วยมีความตั้งใจที่จะเลิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด	3.86	0.59	มาก
ภาพรวม	3.76	0.25	มาก

4. ผลการประเมินด้านความพึงพอใจต่อกิจกรรมการฟื้นฟูสภาพของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดลำพูน

ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยยาเสพติดต่อกิจกรรมการฟื้นฟูสภาพของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดลำพูน พบว่าในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยยาเสพติดต่อกิจกรรมการฟื้นฟูสภาพของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.65 โดยกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยยาเสพติดมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน ลำดับแรกคือ ด้านเนื้อหาวิธีการสอนเหมาะสมกับความต้องการของผู้ป่วย และครอบครัว ด้านผลลัพธ์ของกิจกรรมช่วยเสริมเสริมสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างท่านกับครอบครัวและชุมชน ช่วยเสริมสร้างทักษะอาชีพ และด้านกระบวนการดำเนินกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ท่านและครอบครัว ได้แสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมทำกิจกรรมอย่างเต็มที่ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยยาเสพติดต่อกิจกรรมการฟื้นฟูสภาพของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม

ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการฟื้นฟูสภาพของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม	Mean	SD	แปลผล
1) ด้านเนื้อหาวิธีการสอน	3.71	0.45	มาก
2) ด้านกระบวนการดำเนินกิจกรรม	3.60	0.69	มาก
3) ด้านผลลัพธ์ของกิจกรรม	3.66	0.32	มาก
ภาพรวม	3.65	0.39	มาก

ด้านความพึงพอใจของครอบครัว/ญาติผู้ป่วยยาเสพติด พบว่าในภาพรวมมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการฟื้นฟูสภาพของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม พบว่าภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.76 โดยครอบครัว/ญาติผู้ป่วยยาเสพติดมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน ลำดับแรกคือ ด้านกระบวนการดำเนินกิจกรรมที่วิทยากร/เจ้าหน้าที่ให้ความเป็นกันเองในการทำกิจกรรม รองลงมาคือ ด้านผลลัพธ์ของกิจกรรม ช่วยเสริมสร้างทักษะอาชีพให้แก่ผู้ป่วย ช่วยให้ผู้ป่วยสามารถกลับมาใช้ชีวิตอย่างปกติสุขกับครอบครัวและชุมชน และด้านเนื้อหาวิธีการสอน เหมาะสมกับความต้องการของผู้ป่วยและครอบครัว ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างครอบครัว/ญาติผู้ป่วยยาเสพติดต่อกิจกรรมการฟื้นฟูสภาพของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม

ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการฟื้นฟูสภาพของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม	Mean	SD	แปลผล
1) ด้านเนื้อหาวิธีการสอน	3.72	0.40	มาก
2) ด้านกระบวนการดำเนินกิจกรรม	3.79	0.43	มาก
3) ด้านผลลัพธ์ของกิจกรรม	3.76	0.37	มาก
ภาพรวม	3.76	0.27	มาก

อภิปรายผลและสรุป

อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน ถือเป็นพื้นที่หนึ่งที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดมาโดยตลอด โดยเฉพาะยาบ้า ที่มีการแพร่ระบาดในกลุ่มประชากรวัยแรงงาน เนื่องจากบริบทของพื้นที่ที่ครัวเรือนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และรับจ้างทั่วไป ประกอบกับการแพร่ระบาดของยาเสพติดที่มีอย่างต่อเนื่อง และด้วยปัจจัยราคายาเสพติดที่ถูกกด ทำให้ผู้ใช้แรงงานหาซื้อยาเสพติดได้ง่ายและเสพติดจำนวนมาก ด้วยสถานการณ์ปัญหาดังกล่าวนี้จึงมีผู้ป่วยยาเสพติด ที่จำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟูสภาพให้กลับคืนสู่ครอบครัวและชุมชน การดำเนินงานของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน โดยนำผู้ป่วยยาเสพติดที่ผ่านการคัดกรองและสมัครใจเข้ารับการอบรมเป็นระยะเวลา 15 วัน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางร่างกาย และจิตใจ ให้สามารถเลิกใช้ยาเสพติด เสริมสร้างทักษะชีวิต ทักษะทางสังคม การแนะแนวการศึกษา/อาชีพ ทักษะ การประกอบอาชีพ โดยมีอาชีพหลากหลาย เพื่อให้ผู้ป่วยยาเสพติดเรียนรู้ตามความสมัครใจ มีระบบ ติดตาม ดูแล และ

ช่วยเหลือหลังจากผ่านการอบรมจากการฟื้นฟูทางสังคม โดยให้ชุดปฏิบัติการประจำตำบล (ขปต.) ร่วมกับ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ คณะกรรมการหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หรือบุคลากร ของหน่วยงานอื่น ๆ ทำหน้าที่ในการติดตามตรวจเยี่ยม ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา และช่วยเหลือด้าน สวัสดิการสังคม ที่อยู่อาศัยเป็นการชั่วคราว การศึกษา อาชีพหรือการทำงาน และให้การสงเคราะห์อื่น ๆ ที่ จำเป็นต่อการดำรงชีพแก่ผู้ติดยาเสพติดหรือผู้ผ่านการบำบัดรักษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้นายจ้างหรือ สถานประกอบการรับเข้าทำงาน รวมถึงการบูรณาการความร่วมมือในระดับพื้นที่ในการให้การสงเคราะห์ อื่น ๆ เพื่อให้ผู้ผ่านการฟื้นฟูจากศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติสุข

จากการดำเนินงานในระยะแรกนี้ผลการฟื้นฟูสภาพผู้ป่วยยาเสพติดในศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมกับการมี ส่วนร่วมของครอบครัว ในศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูนเกิดผลลัพธ์ใน ทิศทางที่ดี ทั้งในด้านการเสริมสร้างสัมพันธภาพในครอบครัวและชุมชน ได้แก่ ผู้ป่วยยาเสพติดและสมาชิก ในครอบครัวไม่ค่อยหวาดระแวงกัน รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันมากขึ้น รวมถึงผู้ป่วยยาเสพติดมี สัมพันธภาพค่อนข้างดีกับชุมชน ด้วยการให้ความร่วมมือทำกิจกรรมในชุมชน เช่น งานวัด งานบุญ เป็นต้น เสียสละเวลาส่วนตัวในการช่วยเหลืองานในชุมชน เป็นต้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นฤมล มินา (2560: : ง) ได้ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมส่งเสริมทักษะชีวิตและการมีส่วนร่วมของครอบครัวต่อการ พัฒนาทักษะชีวิตและความตั้งใจในการเลิกยาเสพติดในเด็กและเยาวชนที่ได้รับการติดตามโดยสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชน พบว่าผลของการใช้โปรแกรมช่วยในการส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กและ เยาวชนที่ติดยาเสพติดในระดับมาก กิจกรรมที่จัดขึ้นทำให้ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ แสดงความคิดเห็น ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ทำให้เกิดความสัมพันธ์และมีความเข้าใจใน ครอบครัวมากขึ้น จนมีความตั้งใจต่อสิ่งที่พัฒนาตนเองให้เกิดทักษะชีวิต และเจตนารมณ์ที่ตั้งใจไม่ กลับไปเสพยาซ้ำ

ด้านการมีส่วนร่วมของครอบครัวต่อการฟื้นฟูสภาพผู้ป่วยยาเสพติดในศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม อำเภอ เวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน พบว่าในภาพรวม ครอบครัว/ญาติของผู้ป่วยยาเสพติดมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมฟื้นฟูสภาพผู้ป่วยยาเสพติด ที่พบว่า ผู้ป่วยสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง ผู้ป่วยมีการรับฟังข้อคิดเห็นจากคนในครอบครัว ผู้ป่วยมีความตั้งใจ ที่จะเลิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ตลอดจนครอบครัวตระหนักรู้ในตนเองว่า ผู้ป่วยมีการปรับตัวเข้ากับสมาชิกใน ครอบครัวได้ดีมากขึ้น เป็นต้น สอดคล้องกับการศึกษาของสุมาลี มาดา และดุจดาว ธนากรพงศ์ (2559: 6) ได้ศึกษาประสิทธิผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดกับการมีส่วนร่วมของ ครอบครัว พบว่า ในด้านการมีส่วนร่วมของครอบครัวต่อการฟื้นฟูผู้ติดยาอยู่ในระดับมาก โดยลำดับแรก ครอบครัวมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ โดยผู้ติดยามีพฤติกรรมเสพที่ลดลง รับฟังความคิดเห็น ของคนในครอบครัว และเห็นคุณค่าของการเป็นสมาชิกในครอบครัว และจากผลการศึกษาของ วลีรัตน์ แสงไชย (2561: 164) ได้ศึกษากระบวนการบำบัดผู้เสพยาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า บทบาทของครอบครัวและชุมชน ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อกระบวนการฟื้นฟู บำบัดผู้เสพยาเสพติดที่ ประสบผลสำเร็จอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ทั้งผู้ป่วยยาเสพติดและครอบครัว/ญาติ มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการฟื้นฟูสภาพของ ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูนอยู่ในระดับมาก โดยกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยยา เสพติดมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน ลำดับแรกคือ ด้านเนื้อหาวิธีการสอนเหมาะสมกับความ ต้องการของผู้ป่วย และครอบครัว ด้านผลลัพธ์ของกิจกรรมช่วยเสริมเสริมสัมพันธภาพที่ดีระหว่างท่านกับ

ครอบครัวและชุมชน ช่วยเสริมสร้างทักษะอาชีพ และด้านกระบวนการดำเนินกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ท่าน และครอบครัว ได้แสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมทำกิจกรรมอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับความพึงพอใจของ ครอบครัว/ญาติผู้ป่วยยาเสพติด พบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน ลำดับแรกคือ ด้าน กระบวนการดำเนินกิจกรรมที่วิทยากร/เจ้าหน้าที่ให้ความเป็นกันเองในการทำกิจกรรม รองลงมาคือ ด้าน ผลลัพธ์ของกิจกรรม ช่วยเสริมสร้างทักษะอาชีพให้แก่ผู้ป่วย ช่วยให้ผู้ป่วยสามารถกลับมาใช้ชีวิตอย่างปกติ สุขกับครอบครัวและชุมชน และด้านเนื้อหาวิธีการสอน เหมาะสมกับความต้องการของผู้ป่วยและครอบครัว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นฤมล มีนา (2560: ง) ได้ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมส่งเสริมทักษะชีวิต และการมีส่วนร่วมของครอบครัวต่อการพัฒนาทักษะชีวิตและความตั้งใจในการเลิกยาเสพติดในเด็กและ เยาวชนที่ได้รับการติดตามโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน พบว่าผลของการเข้าร่วมโปรแกรม ทำให้ครอบครัวเกิดความพึงพอใจต่อโปรแกรมในระดับมาก โดยครอบครัวมีความพึงพอใจต่อผลลัพธ์ของ โปรแกรมที่ช่วยในการที่ส่งเสริมทักษะชีวิตให้แก่เด็กและเยาวชนที่ติดยาเสพติดและมีเจตนาารมณ์ที่ตั้งใจไม่ กลับไปเสพติดซ้ำ

สรุปได้ว่า การดำเนินงานของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน มุ่งเน้น การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนนั้น ช่วยเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีให้แก่ผู้ป่วยยาเสพติดกับ ครอบครัวและชุมชน ครอบครัวมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากกิจกรรม โดยผู้ป่วยยาเสพติดเกิด ตระหนักและเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนกิจกรรมที่จัดขึ้นสอดคล้องกับความต้องการของผู้ป่วยและ ครอบครัว/ญาติ จึงส่งผลให้การดำเนินในระยะแรกนี้ประสบผลสำเร็จผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจใน ระดับมากต่อกิจกรรมที่จัด ดังนั้นจึงควรมีการขยายผลและพัฒนาโครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องอย่าง ต่อเนื่อง เพื่อให้การแก้ไขปัญหายาเสพติด การฟื้นฟูสภาพและคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยยาเสพติดในระดับ พื้นที่เกิดความยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน ควรมีการติดตามประเมินผลการ ดำเนินกิจกรรมฟื้นฟูสภาพทางสังคม ทั้งระยะสั้น และระยะยาว เพื่อนำผลการประเมินมาเป็นแนวทางใน การกำหนดกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ สามารถนำมาใช้ให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อผู้ป่วยยาเสพติด และครอบครัว ตลอดจนสามารถนำผลการศึกษานี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง กำหนด กิจกรรมและโครงการที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูสภาพผู้ป่วยยาเสพติดที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ปัญหา และความต้องการของผู้ป่วยยาเสพติดได้อย่างเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนเป็นฐานต่อการ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ป่วยยาเสพติด เป็นประโยชน์ต่อการนำมาใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การ บำบัดฟื้นฟู และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยยาเสพติดให้เกิดความยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วม ของครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2563). **แนวทางการดำเนินการจัดตั้งและขับเคลื่อนศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมในจังหวัดและศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมอื่น ของกระทรวงมหาดไทย ตามประมวลกฎหมายยาเสพติดและอนุบัญญัติที่เกี่ยวข้อง**. กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.
- ชฎากาญจน์ ชาลีรัตน์ และยอดชาย สุวรรณวงศ์. (2565). การพัฒนารูปแบบการบำบัดรักษาฟื้นฟูด้วยแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ และพลังภาคีเครือข่ายสำหรับผู้เสพยาเสพติดระบบสมัครใจในจังหวัดสระบุรี. *วารสารสาธารณสุขและสุขภาพศึกษา*, 2(1): 49-68.
- ชวนรัตน์ เสถียรกิตติธนา. (2558). **ผลของโปรแกรมการฝึกทักษะชีวิตแบบบูรณาการโดยครอบครัวมีส่วนร่วมต่อพลังด้านการเสพยาบ้าของผู้เสพยาบ้าที่ได้รับการบำบัดในระยะฟื้นฟูสภาพ**. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤมล มีนา. (2560). **ผลของการใช้โปรแกรมส่งเสริมทักษะชีวิตและการมีส่วนร่วมของครอบครัวต่อการพัฒนาทักษะชีวิตและความตั้งใจในการเลิกยาเสพติดในเด็กและเยาวชนที่ได้รับการติดตามโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน**. วิทยานิพนธ์ สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วลีรัตน์ แสงไชย. (2561). **กระบวนการบำบัดผู้เสพยาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน**. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 15(2): 164-172.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2558). **นโยบายยาเสพติด: วาระแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2564). **รูปแบบการดำเนินการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด**. กรุงเทพฯ: ส่วนวิจัยและพัฒนาวิชาการ สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- สำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2565). **สถานการณ์ยาเสพติดประกอบการจัดทำแผนปี 2565**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด กระทรวงสาธารณสุข. (2565). **ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://ncmc.moph.go.th/home/index.php/index/newslist/29/0>
- สุมาลี มาตา และดุจดาว ธนากรพงศ์. (2559). **ประสิทธิผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดกับการมีส่วนร่วมของครอบครัว**. รายงานการวิจัย สำนักงานกิจการยุติธรรม สถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of psychological testing*. 3rd^{ed}. New York: Harper & Row.